

Zgodaj začne žgati, kar kopriva če postati.

Iz življenja T. S. povzel V. Jagodič.

(Konec.)

Ko so obrali kuri do kosti, je privlekel Miha iz žepa cigarete. Vsakemu je ponudil eno. Prižgali so ob žerjavici in puhnil v zrak.

Zdelo se jim je, da so možje.

Miha je bil vsega tega navajen. Toda Tone, Janez in Jože mu niso bili enaki. Puhajo in puhajo, kar naenkrat se jim pa zazdi, da so se jim prebudile pečene kure v želodcu in da silijo na dan. Najprej je pogledala skozi usta Tonetu, potem Janezu, nato pa še Jožetu.

Preden so se razšli, so se zmenili, kdaj se spet snidejo. In res se je tako zgodilo. Miha je poskrbel za pečenko, Janez pa za vino.

Ko se je Tone vrnil domov, mu je bilo zelo hudo. Ves je bil bled in se je tresel. Ko ga je vprašala mati vsa zaskrbljena, ker ga tako dolgo ni bilo domov, se je izgovarjal, da se je preveč najedel robidnic in da mu je slabo postalo. Zaradi gob je pa povedal, da jih ni nič dobil. Njegova mati je bila predobra in mu je vse verjela.

Prišel je spet čas učenja. Lepega popoldneva, pred Miklavževim večerom, gresta z bratom Petrom spet v šolo. Sonce je sijalo in Petru se je kar bleščalo od svetlobe.

»Veš kaj, Peter,« pravi Tone bratu. »Stopiva rajši v hosto. Meni se ne ljubi učiti.«

Peter se je izgovarjal: »Kaj pa če izve oče, da nisva bila v šoli.«

»Kako bo izvedel, saj naju ne bo nihče videl.«

Peter je še okleval, potem pa se je vendarle vdal in šla sta v hosto. Ko sta prišla zvečer domov, ju oče vpraša:

»No, kako je bilo v šoli.«

»Dobro,« odgovorita oba hkrati.

»Ali sta vse znala, kar sta bila vprašana.«

»Vse,« odgovorita spet hkrati.

»Pa prav čisto vse,« nadaljuje oče.

»Vse,« pravi Tone, Peter pa obmolči.

»Kakšen red si dobil, kaj misliš,« vpraša oče Toneta.

Tone pogleda očeta malo postrani in reče, kolikor je mogel odločno: »Dober!«

Oče pomoli Tonetu pismo pod nos; »Čitaj!«

Ko sta videla, da oče ve, kako je bilo z njuno šolo, se oba spustita v jok. Palica jima je pošteno pomerila hlače, nato sta pa morala v kot klečat.

Bilo je pa tako. Tonetova učiteljica je bila silno natančna. Ko je videla, da dečka ni v šolo, je poslala nekoga s pismom domov. In tako je izvedel oče in ju ujel na laži.

Mesto da bi šla tisti večer miklavževat, sta morala klečati v kotu in pretakati bridke solze. Pa vse to je Tonetu kaj malo pomagalo. Bilo bi še kako, a tisti vražji Miha mu ni dal nikdar miru.

Minilo je leto. Tone je dovršil razred komaj z dobrim uspehom. Mati je bila žalostna, oče pa hud. Pa vse ni nič pomagalo. Tone je ostal Tone. Če je kdaj sklenil, da se bo popboljšal, je že zopet zažvižgal Miha na vasi, pa so šli dobri sklepi po vodi.

V petem razredu je Tone zaostal. Tudi drugo leto ni pokazal nobenih uspehov. Dočim je Peter stopil od tistega nesrečnega Miklavževega večera

na boljše pot, je Tone čisto odpovedal. Oče se je odločil, naj se gre učiti obrti. »Ker se nisi hotel v šoli učiti, boš pa poskusil z obrtjo,« ga je nagovoril oče.

»Za krojača pa grem,« se je odločil Tone.

Postal je krojaški vajenec. Krojaštva se je oprijel z dušo in telesom, kakor je sam zatrjeval očetu. Mojster se mu je kar čudil, tako je bil priden. Tudi oče in mati sta ga bila vesela.

Toda Miha je navadil Toneta kaditi cigarete, piti vino in še drugih takih nevarnih stvari. Tone je hodil tudi v dve uri oddaljeno mestno obrtno šolo. Tam je našel nove tovariše in se z njimi pobratil. Bili so starejši od njega, zato jih je poslušal v vsem, karkoli so mu ukazali. Kadil in pil je dalje, ne oziraje se na mojstrove opomine. S svojimi tovariši je začel uganjati tudi vsakovrstne neumestne šale in burke, ki kar nič niso v ponos in dobro ime takih mladih fantov.

Za vse pa, tako za cigarete kakor tudi za vino, Tone ni imel denarja. Njegov mojster je tudi kadil. Tone je vedel, kje ima cigarete, zato si jih je »izposodil«, seveda brez dovoljenja mojstrovega. Mojster je to opazil in ga posvaril, pa ni kar nič zaleglo. Tovariši so izvabili Toneta tudi v kino. Zato je bilo treba spet denarja, ki ga pa Tone ni imel. Kaj naredi? Zlo na zlo. Ko je nekoč nesel izgotovljeno obleko k neki stranki, smukne za grm in hitro popravi račun tako, da ga je zvišal za 20.— Din. Načrt mu je uspel. Tone je dobil denar za kino. Ko se mu je to obneslo, je ukradel mojstru tudi uro in jo prodal. Napotil se je v mesto. Ko se je proti večeru vrnil, je našel mojstra silno jeznega. Takoj je vedel, kaj to pomeni. Mojster je stopil predenj in mu pomolil račun pod nos.

»Fant, ali si še tako globoko padel? Poznaš to?« Tone je molčal in gledal v tla. Zdaj ga je bilo že kaj malo sram. »Ali si res mislil, da bo ostalo vse prikrito? Zmotil si se temeljito. Vsaka stvar pride enkrat na dan.« Tone je še vedno molčal in gledal v tla. »Se bova že še jutri zmenila,« je zaključil mojster.

Tone pa ni čakal drugega dne. Odločil se je, da jo odkuri, še preden bo zora. To je tudi storil. Ko je bilo v hiši že vse mirno in ni nihče več bdel, je stopil Tone v delavnico, vzel kos blaga, bilo ga je ravno za eno obleko, delavsko knjižico, nato pa še listnico s 300 Din. Vzela ga je noč. Mojster ga ni videl nikdar več.

Tone tudi domov ni šel. Stopil je na prvi vlak in se odpeljal. Tako se je Tone Skok podal na pot, ki vodi v mlakuže in nesrečo. Bal se je, da ga ne bi izsledili. Ni sicer vedel, ali ga je mojster javil orožnikom ali ne; toda ker ni bil gotov, si je poiskal dela pri nekem mestnem podjetju. Delal je ves dan, pa zato tudi dobro zaslužil. Pa kaj, ko ni znal štediti. Ko je prišla sobota, je šel skupno z delavci v gostilno, kjer so vse zapravili. Kar mu je ostalo, je porabil za kino in cigarete. Ko je prišel mesec okrog, ni imel ničesar, s čimer bi plačal hrano in stanovanje. Izposojeval si je denar, dokler mu ga je kdo kaj hotel zaupati.

Ker je bil najmlajši, je delavcem služil tudi za sla. Nekoč mu je bila izročena večja vsota, da bi plačal delavcem hrano v skupni kuhinji. Ko je začutil pri sebi denar, se ga je kaj hitro lotil skušnjavec, ki ga je nagovarjal, naj pobegne z denarjem. To je tudi storil.

Po tej tatvini se je potepal dolgo časa okrog. Ko pa mu je denar pošel in se mu ni ljubilo več delati, je prišel beračiti.

Doma nista vedela ne oče ne mati, kod hodi njih izgubljeni sin. Oče je moral iz svojega denarja poravnati vso škodo mojstru. Jezil se je na svojega sina, še bolj ga je pa skrbelo, kod hodi in kaj počne. Med tem časom pa

je Tone že tako daleč zabredel, da je koval načrte za vlom. Na svojih grešnih potih je dobil tudi tovariša postopača enakih let, ki se je z njim dogovoril za večji vlom, ki sta ga izvršila ponoči, ne da bi ju bil kdo ujel.

Po vseh teh pustolovščinah se je zahotelo Tonetu po domu. Po štirih letih, ki so minili od zadnjega svidenja, se mu je res stožilo po starših. Sedel je na vlak in se odpeljal proti domu. Na domači postaji je izstopil. Bilo je okrog polnoči. Ko je šel skozi vas, ni srečal žive duše. Ozrl se je na hrib, kjer je stala hiša njegovega očeta, pa se mu je kar inako storilo. V oknu je bila še luč. Ugibal je, ali bi šel ali ne. Kaj poreče mati? Kaj oče? Bilo mu je tako tesno pri srcu, da bi se najrajši zjokal. Ko je prišel čisto do hiše, je slišal rahel šum in takoj vedel, da mati še bdi in snaži pod. V hišo se ni upal. Čakal je. Ko pride mati iz sobe s smetišnico v roki, ga opazi in se močno prestraši. Tone bi ji rad dal roko, pa ga je bilo sram.

»V kuhinjo stopi,« mu je rekla mati molče.

Tone ji je sledil.

»Za mizo sedi,« je spet rekla mati.

Tone je ubogal. Če bi mu bila rekla takrat, naj vtakne roko v žerjavico, pa bi bil storil. Nič nista govorila. Samo molčala sta.

Čez kake pol ure se vrne oče. Bila je sobota. V gostilni je ostal čez čas. Ko pogleda Toneta, se mu izbuljijo oči, hoče nekaj reči, pa mu beseda zastane v grlu. Nato dvigne roko, da bi udaril; v tistem trenutku pa priskoči mati in zadrži udarec. Tone pogleda v očetov obraz, vstane, stopi v vežo in čez prag. Vzela ga je noč.

Mati se ni mogla vzdržati. Stekla je na prag in klicala v temo:

»Tone! Tone!«

Tone je bil že daleč. Obrnil se je, pljunil in zaklel.

Oče je klical materi: »Pusti ga, saj ni več naš!«

Tone pa je šel v gostilno in se napil. Pozneje so pisali časopisi, da je za denar ubil človeka.

Prijeli so ga, uklenili in odvedli v ječo. V ječi ga je sprejel paznik, odpeljal v klet, kamor zapirajo najtežje zločince, in zaprl težka vrata. Na tablico, ki je visela na vratih, je bilo zapisano: Tone Skok — tatvina, vlom, umor.

Do tu mi je zgodba o Tonetu Skoku znana. Kako pa se je pozneje zgodilo, res ne vem točno.

Čital sem pa nekje tole: »Včeraj zjutraj je bila izvršena smrtna obsodba nad zločincem, ki ima na vesti več hudih grehov, med drugimi tudi umor. Ko je stopil pod vislice in so ga vprašali, če bi še rad kaj povedal, je izjavil tole: »Sporočite očetu in materi, da ju prosim odpuščenja. Kriv sem. Če bi bil vedno resnico govoril, bi tako daleč nikoli ne bil zašel.«

Bržkone je bil to Tone Skok. Ne vem pa ne zagotovo.

